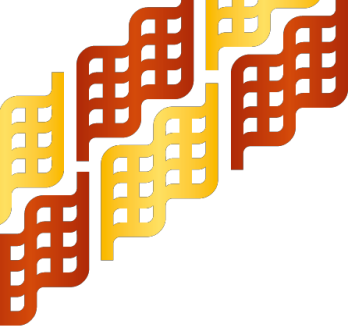

KÖYHYYSOHJELMA-

KÖYHYYSTYÖRYHMÄN EHDOTUKSIA KÖYHYIDEN JA

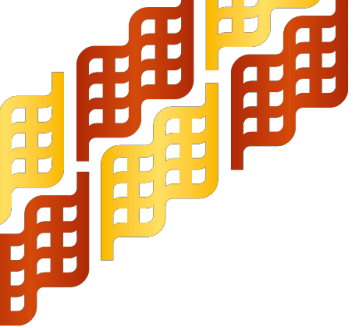
HUONO-OSAISUUDEN VÄHENTÄMISEKSI TAMPEREELLA 2015-2016

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	2
2.	SUURIMMAT HAASTEET TAMPEREELLA	3
	2.1 Työttömyyden ja pienituloisuuden aiheuttamat moninaiset haasteet	3
	2.2 Yhteisöllisyyden ohenemisen tuomat haasteet	5
3.	KÖYHYYSTYÖRYHMÄN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	7
	3.1 Aktiivipassin käyttöönotto	7
	3.2 Sosiaalisen kuntoutuksen ja sosiaalityön laajentaminen ja syventäminen	8
	3.3 Yhteisöllisyyden tukeminen	10
	3.4 Sosiaalinen yritystoiminta lisäämään työllisyyttä	11
4.	YHTEENVETO	13
5.	LÄHTEET	14

1. JOHDANTO

”Köyhyyden ja eriarvoistumiskehityksen vähentämiseksi laaditaan ohjelma, jonka tavoitteena on turvata asunto, välttämätön toimeentulo ja riittävät sosiaalipalvelut jokaiselle niitä tarvitsevalle kaupunkilaiselle sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistäen.”

Tampereen kaupungin Yhteinen Tampere – Näköalojen kaupunki kaupunkistrategiaan (Tampereen kaupunki 2013) on kirjattu vahvana tavoitteena hyvinvointierojen kaventaminen. Tavoite näkyy myös valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmassa.

Pormestari asetti tammi-kesäkuulle 2014 kaupungin valtuutetuista koostuvan työryhmän, joka laatii pormestariohjelman, kaupunkistrategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisen köyhyysohjelman. Ohjelma sisältää toimintalinjaukset, tavoitteet sekä toimenpiteet köyhyyden ja eriarvoistumisen vähentämiseksi Tampereella. Ohjelma ei pyri olemaan kattava, vaan esimerkiksi lapset ja nuoret sekä ikäihmiset on rajattu pois.

Tähän ohjelmaan on valittu kolme pääteemaa, joihin pyritään toimenpide-ehdotusten avulla löytämään ratkaisuja. Teemat ovat työttömyyden ja pienituloisuuden aiheuttamat taloudelliset, sosiaaliset, terveydelliset ja psykologiset haasteet sekä yhteisöllisyyden ohenemisen tuomat haasteet. Raportin lopussa työryhmä ehdottaa toimenpiteitä, joilla haasteisiin voitaisiin vaikuttaa.

Työryhmän jäseninä olivat	Mikko Aaltonen (apulaispormestari, Vas., puheenjohtaja)
	Johanna Riippi (suunnittelija, sihteeri)
	Matti Helin (Kok.)
	Jari Heinonen (SKP)
	Anneli Kivistö (SDP)
	Irene Roivainen (Vihr.)
	Ilmari Rostila (PS)

Työryhmä käytti muina asiantuntijoina THL:n tutkijaa Jouko Karjalaista, KASTE-ohjelman mukaisen SOS II-hankkeen projektipäällikköä Tuula Tuomista sekä suunnittelupäällikkö Maritta Närheä. Köyhyysohjelmasta saatiin palautetta myös aikuissosiaalityön asiakasraadista sekä vammais- ja vanhus neuvostosta.

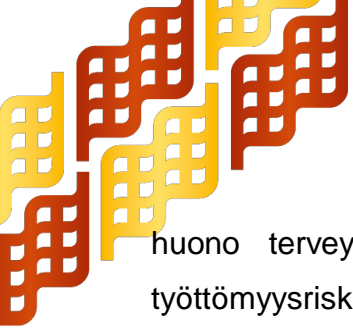
2. SUURIMMAT HAASTEET TAMPEREELLA

2.1 Työttömyyden ja pienituloisuuden aiheuttamat moninaiset haasteet

Pienituloisia ovat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien käytettävissä olevien rahatulojen mediaanitulosta. (Kangas & Ritakallio 1996a). Suhteellisen köyhyden määrittelyssä köyhyys ymmärretään resurssien puutteeksi, joka estää ihmisiä elämästä yhteiskunnassa vallalla olevalla tavalla. Tällöin köyhäksi määritellään ne, jotka ovat köyhiä verrattuna muuhun väestöön. (Townsend 1979).

Tampereella on pienituloisia lähes 40 000 ja pienituloisten osuus eli köyhyysaste koko väestöstä on Tampereella lähes 20 prosentin tasolla. Heikentyneen taloustilanteen ohella väestön ikääntyminen ja korkea työttömyysaste heikentävät huoltosuhdetta ja vahvistavat alueellisia hyvinvointieroja. Työttömyys ja köyhyys lisääntyvät, mikä ilmenee esimerkiksi toimeentulotukimenojen tasaisena kasvuna. (Kuivalainen 2013.) Kuntien vastuu pitkään työttömänä olleista kasvaa hallitusohjelman linjausten mukaisesti vuoden 2015 alusta lähtien. Heinäkuussa 2014 Tampereen työttömyysaste oli noussut 17,9 prosenttiin (heinäkuu 2013 16,9 %). Tarkempia tilastotietoja työttömyydestä ja pienituloisuudesta on löydettävissä esimerkiksi "Akseli 3/2013- tilastollisia tiedonantoja Tampereelta" -raporteista (http://www.tampere.fi/material/attachments/a/6KZmzrJBV/Akseli_3_-2013.pdf) sekä Tampereen kaupungin Hyvinvointikertomuksesta (<http://www.tampere.fi/terveyspalvelut/materiaalipankki.html>).

Pidempään jatkuneella työttömyydellä on negatiivinen vaikutus työttömän ja hänen perheensä hyvinvointiin ja terveyteen. Lisäksi ongelmat siirtyvät usein sukupolvelta seuraavalle. Työttömyydellä on yhteys erityisesti lisääntyneisiin mielenterveysongelmiin ja jo pelkästään työttömyyden uhka saattaa aiheuttaa henkistä pahoinvointia. Toisaalta

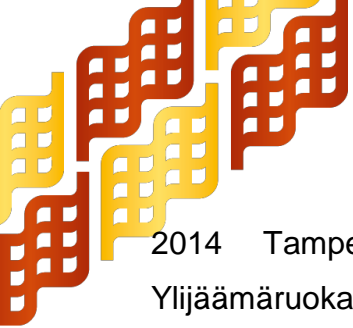

huono terveys ja varsinkin mielenterveysongelmat ovat yhteydessä korkeampaan työttömyysriskiin ja pidempään työttömyyden keston. Tämä ns. selektio tarkoittaa, että toisaalta huono terveys voi johtaa korkeampaan työttömyysriskiin sekä sitä, että työttömyys johtaa huonoon terveyteen. 25-vuotiaiden työttömien miesten odotettavissa oleva elinaika oli 5,6 vuotta ja naisten 1,7 vuotta lyhyempi kuin työssäkäyvien. (Pensola 2004, Heponiemi ym. 2008). Oma vaikutuksensa terveyseroihin on palvelujärjestelmällä, sillä työterveyshuollon palvelut ovat vain työssäkäyvän väestön ulottuvilla. Perusterveydenhuollon lääkäripalvelut ovat usein maksullisia toisin kuin työterveyshuollossa. (Heponiemi ym. 2008)

Niin valtakunnallisesti kuin Tampereellakin on määrätietoisilla toimenpiteillä pyritty pysäyttämään köyhyyden etenemistä ja ylisukupolvisuutta. Tampereella tulevaisuuden haasteisiin vastataan muun muassa osallistumalla työllisyysneuvoston kuntakokeiluun, jonka tavoitteena on kehittää asiakasohjausta, palvelutarjontaa ja välityömarkkinoiden toimivuutta yhteistyössä eri tahojen kanssa. Lisäksi vuonna 2014 on lisätty merkittävästi sosiaalisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan ja palkkatukityöllistämisen asiakasmääriä. Tampereen kaupungin työttömien terveystarkastuksien toimipisteessä aloitetaan tekemään syksystä 2014 alkaen eläkeselvittelyjä. Niiden avulla selvitetään pitkään työttömänä olleen henkilön mahdollisuuksia palata työmarkkinoille ja tarvittaessa edistetään hänen eläkkeelle pääsyään.

Lisäksi Tampere on osallistunut onnistuneesti pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmiaan vuosille 2012-2015. Vuonna 2013 Tampereella arvioitiin olevan 175 asunnottomaa, kun edellisenä vuonna heitä oli 322. (Sosiaaliamiehen selvitys 2013). Pienituloisten ikäihmisten tukemiseksi Tampereen kaupungin ikäihmisten palveluissa tiettyjä palveluita myönnetään pienituloisille maksutta (esim. siivouspalvelut ja kotihoito). Asiakkaalle voidaan myös tarvittaessa myöntää maksualennus tai maksuvapautus Tampereen kaupungin perimiin asumispalvelumaksuihin. Lisäksi palvelukeskuksissa on ikäihmisille paljon ilmaista kaikille avointa toimintaa.

Tampereella on suoritettu vuonna 2013 kyselytutkimus ruoka-apun käyttämisestä. Selvityksen mukaan ruoka-apun saajia yhdistää perusturvan varassa eläminen tai pienituloisuus. Ruoka-apuun turvaudutaan, kun tulot eivät riitä. (Akseli 3/2013). Vuonna

2014 Tampereella on käynnissä ylijäämäruoan jakamista kahdella koululla. Ylijäämäruokaa myydään mukaan linjastolta ruokailuajan päätteeksi kolmen euron rasiahintaan. Syksyn 2014 aikana ylijäämäruoan myyntiä laajennetaan koskemaan kaikki päiväkodit ja koulut. Laajennusta tavoitellaan koskemaan koko lasten ja nuorten ateriatliiketoiminta-alueita. Lisäksi Koukkuniemen ravintokeskuksessa lahjoitetaan ylijäämäruokaa ruoka-apuun. Lisätietoa Tampereen kaupungin hyvinvointia tukevista tavoitteista tuleville vuosille löytyy Hyvinvointisuunnitelmasta (http://www.tampere.fi/material/attachments/h/6KjP5EKyq/Hyvinvointisuunnitelma_kh_21.10.2013.pdf). Köyhyystyöryhmä esittää, että näitä jo käynnissä olevia toimenpiteitä edelleen jatketaan ja laajennetaan mahdollisuuksien mukaan.

2.2 Yhteisöllisyyden ohenemisen tuomat haasteet

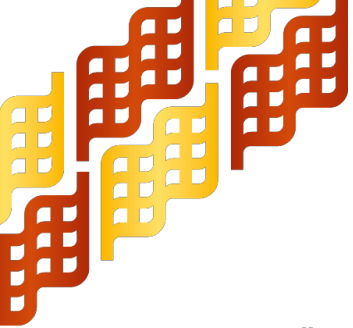
Väestön hyvinvointierojen kasvaessa polarisaatio ja alueellinen segregaatio lisääntyvät, mikä merkitsee haasteita erityisesti köyhimmillä ja monikulttuurisilla asuinalueilla. (Kuivalainen 2013.) Samaan aikaan kuitenkin kunnallinen palveluverkko supistuu suurelta osin kuntatalouden ongelmien vuoksi. Keskittämisen taustalla on myös maan hallituksen valmistelema kuntauudistus ja siihen kytkeytyvä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamistyö. Lähipalvelujen turvaaminen ja paikallisyhteisöjen, kansalaisyhteiskunnan ja lähidemokratian vahvistaminen ovatkin nousemassa ajankohtaisiksi teemoiksi suomalaisessa yhteiskunnassa. ”Orpoontuvien” paikallisyhteisöjen tueksi tarvitaan ”paikkaperustaista politiikkaa”, jonka ensisijaisena lähtökohtana on kansalaisten hyvä elämä ja arjen sujuvuus. (Katajamäki 2010.) Tämä edellyttää kumppanuutta paikallisten asukkaiden, heidän yhteisöjensä ja päätöksentekijöiden kanssa.

Pohjoismaisen hyvinvointijärjestelmän näkökulmasta tällaiset kumppanuuteen perustuvat ”julkisten palveluiden reformit” merkitsisivät vastuun ja resurssien siirtämistä julkiselta sektorilta lähi- ja paikallisyhteisöille, mikä on erityisen kyseenalaista etenkin köyhien alueiden lähipalvelujen osalta (Koskiahho 2014). Hankkeen on nähty osuvan kaikkein kipeimmin niihin kansalaisiin, joilla ei ole henkilökohtaisia resursseja eikä yhteisöä osallistua ja vaikuttaa. (ks. esim. Pihlaja & Sandberg 2012). Yhteisöt ovat tärkeä voimavara ja sosiaalisen pääoman tuottaja eikä niiden toimintamahdollisuuksia tule

heikentää. Järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan on voitava tulevaisuudessakin tuottaa yhteisöjä ja elinvoimaisia naapurustoja omista lähtökohdistaan käsin ja julkisen sektorin kumppaneina ja työtovereina, ei sen vastikkeettomana korvaajana.

Härmälässä toteutettu tukiasumisen malli on toimiva esimerkki huono-osaisten onnistuneesta auttamistyöstä. Siinä kaupunki ja kolmas sektori (Tampereen A-kilta) toimivat tiiviisti yhteistyössä. Vuosina 2008 - 2011 se toimi hankkeena, jonka jälkeen siitä tuli pysyvää toimintaa. Tuomaankadulla on 22 pientä kaupungin tukiasuntoa, joiden yhteydessä toimii kolmesta neljään A-killan ohjaajaa. He ovat paikalla kahdessa vuorossa arkisin ja lauantaisin. Kaikilla tukiasunnoissa asuvilla on taustallaan vaihtelevasti pitkäaikaisasunnottomuutta, työttömyyttä ja monasti myös päihteiden käyttöä. Lisäksi alueella on toiminut Härmälä-tupa, jossa on ollut ruokailumahdollisuus ja oleskelutilat. Samalla alueella on toteutettu myös sosiaalista isännöintiä. Niin asukkaat kuin alueen asukkaatkin ovat antaneet toiminnasta myönteistä palautetta.

3. KÖYHYSTYÖRYHMÄN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

3.1 Aktiivipassin käyttöönotto

Aktiivipassi on käytössä jo monessa Keski-Euroopan maassa, erityisesti Saksassa ja Itävallassa. Se perustuu ajatukseen, että matala tulotaso ei saa olla este ihmisten monipuoliselle osallistumiselle, aktiiviselle elämälle ja itsestä huolehtimiselle. Aktiivipassi keskittyy liikenteeseen ja liikuntaan, mutta useissa maissa se koskee myös laajemmin terveys- ja kulttuuripalveluja. Tällöin puhutaan aktiivi- ja kulttuuripassista.

Tampereen kaupunginvaltuusto teki matkan Lintziin vuonna 2007, jonka pohjalta valtuustoaloite aktiivipassista eli köyhille tarkoitetusta halvasta bussilipusta alun perin tehtiin. Edulliset ja hyvät julkiset liikennepalvelut ovat ensi arvoisen tärkeitä Tampereella, sillä palvelut eivät ole aina asuinpaikan vieressä ja kallis kaupunkiympäristö on huono-osaisille haasteellinen asuinpaikka. Jo vuoden 2007 talousarviossa päätettiin, että ”joukkoliikenteen lippu-uudistuksen yhteydessä selvitetään vähävaraisille tarkoitetun alennuslipun, ns. aktiivipassin käyttöönotto ja mahdollisuudet yhdistää se muihin TKL:n alennuslippuihin”. Käytännössä aktiivipassiasian suhteen ei ole tehty selvitysten lisäksi varsinaisia toimenpiteitä.

Vuoden 2011 syksyllä asiasta valmistui selvitys, jonka mukaan alkuvaiheessa aktiivipassi voitaisiin myöntää suurimmassa syrjäytymisvaarassa eläville pitkäkestoisesti toimentulotukea saaneille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että aktiivipassiin olisivat oikeutettuja vaihtoehtoisesti joko kuusi kuukautta tai 12 kuukautta yhtäjaksoisesti toimeentulotukea saaneet tamperelaiset. Jos aktiivipassi myönnettäisiin kaikille vähintään kuusi kuukautta toimeentulotukea saaneille, tulisi sen hinnaksi selvityksen mukaan 686 000 euroa. Jos taas myöntämisraja olisi 12 kuukauden toimeentulotuki, hinta olisi 210 000 euroa vuodessa.

Vuoden 2012 talousarvion hyväksymisen yhteydessä sovittiin yksimielisesti, että ”toimeentulotukiasiakkaiden niin sanotun aktiivipassin valmistelua jatketaan siten, että se

voidaan ottaa käyttöön vuoden 2013 alusta”. Tästä aikataulusta ollaan jo nyt hieman myöhässä.

Köyhyystyöryhmä esittää, että Tampereen kaupungissa toteutetaan pilottihanke, jossa aktiivipassia kokeillaan vuosien 2015 - 2016 välisen ajan. Aktiivipassiin olisivat pilotissa oikeutettuja kaikki vähintään 12 kuukautta toimeentulotukea saaneet tamperelaiset. Pilotin kuluessa se arvioidaan ja tämän jälkeen päätetään sen jatkosta.

3.2 Sosiaalisen kuntoutuksen ja sosiaalityön laajentaminen ja syventäminen

Köyhien ja huono-osaisten yksilöiden ja ryhmien kannalta kunnan palvelujärjestelmän tarjontakeskeisyys on haaste. Miten esimerkiksi syrjäytynyt nuori motivoituu tarjottujen toimintamahdollisuuksien ja palvelujen käyttöön, kun ei huvita, ei jaksaa, eikä luota itseensä ja muihin? Asiakas, joka ei tiedä paremmasta, osaa huonosti määritellä palvelutarvettaan kun ei ehkä usko kenenkään osaavan auttaa. Ongelman ydin on siinä, miten päästää vaikuttavien palvelujen, toiminnan ja yhteisöllisyyden piiriin. Auttamisen lähtökohta on usein ”pakkasen puolella”: pitää rakentaa luottamus ja auttaa alkuun. Tähän tarvitaan sosiaalityötä ja sosiaalista kuntoutusta. Tarvitaan räätälöityjä ratkaisuja ja erilaisia osallisuutta lisääviä keinoja ja väyliä. Pitkäaikaistyöttömyyttä ei voida hoitaa taloudellisesti ilman asiakkaiden tilanteisiin sovitettuja, motivoivia ja siten vaikuttavia aktiivitoimenpiteitä.

Liiallisen tarjontakeskeisyyden purkamisessa tulee edelleen laajentaa ja syventää sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan mahdollisuuksia. Niinpä neljän tunnin tapaaminen kerran viikossa ei mahdollista työssäkäynnille tai opiskelulle välttämätöntä vuorokausi- ja viikkorytmin luomista tai sen ylläpitämistä. Motivoinnissa korostuu konkreettinen toiminta ja yhteenkuulumisen, yhteisön tärkeys. Ihmiset auttavat toinen toistaan. Ammattilaisten tehtävä on järjestää toimintaa ja motivoida ihmisiä tähän toimintaan.

Kuntouttava sosiaalityö ja osaltaan myös aikuissosiaalityö voidaankin ymmärtää sosiaalisen kuntoutuksen paikkojen muodostamisena, niin, että palvelujärjestelmää ja toimintamahdollisuuksia, ja tässä yhteydessä myös kouluttautumisen, oppimisen ja työelämään suuntautumisen väyliä ja (työ)paikkoja tarkastellaan sitkeästi ja sinnikkäästi asiakkaan rinnalla sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmasta. Asiakkaan ei anneta luovuttaa, vaan hänelle rakennetaan sopivia edistymisen mahdollistavia portaita. Tämän mukaisesti asiakkaille pyritään antamaan toiminnassa myös vastuullisia rooleja eli palvelujen ”kanssatuottamisen” tehtäviä.

Myös kuntouttava työtoiminta tulisi nähdä tästä asiakaslähtöisestä näkökulmasta inhimillisen kasvun mahdollisuutena, niistä lähtökohdista, jotka yksilöllä itsellään on ja jotka ammattilainen auttaa häntä löytämään.

Kuntouttava työtoiminta perustuu aktivointisuunnitelmaan, jossa määritellään keinot asiakkaan aktivoimiseksi koulutukseen tai työelämään. Aktivointisuunnitelman laativat yhteistyössä asiakas, kaupungin sosiaalityöntekijä ja TE-toimiston työvoimaneuvoja. Lisätietoa Tampereen kaupungin kuntouttavasta työtoiminnasta.

(<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/sosiaalityo/kuntouttava.html>)

Kunnat myöntävät ehkäisevää toimeentulotukea, jonka perusteista ne päättävät itse. Tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen omatoimista suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä. (Sosiaali – ja terveysministeriö, 2014). Tampereen kaupunki on lisännyt ehkäisevän toimeentulotuen osuutta myönnetyn toimeentulotuen määrästä. Ehkäisevän toimeentulotuen osuus oli 1,6 prosenttia vuonna 2011. Vuonna 2013 se oli 2 prosenttia. Kuntien toivotaan edelleen lisäävän ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä, koska se voi edistää inhimillisyyttä ja tukea asiakkaita vaikeissa elämäntilanteissaan. (Sosiaaliamiehen selvitys 2013). Sosiaalityön käytettävissä oleva keinovalikoima määrittää osaltaan sosiaalityötä auttamisena.

Köyhyystyöryhmä esittää, että lisätään edelleen ehkäisevän toimeentulotuen osuutta Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen mukaiseksi (3,3% kunnan toimeentulotuen määrärahoista) ja kehitetään sosiaalista luototusta, keinoina auttaa asiakkaita taloudellisissa vaikeuksissa. Parannetaan sosiaalityön mahdollisuuksia

paneutua asiakkaiden tilanteisiin ja tähän kuuluvaa asiakassuhteiden rakentamista. Vahvistetaan sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan mahdollisuuksia tukea asiakkaiden omaehtoista toiminnallisuutta, kasvua ja yhteisöllisyyttä, sekä kehitetään aktivointisuunnitelman käyttöä osana pyrkimystä tarttua yksilön inhimillisen kasvun mahdollisuuksiin. Näin rakentuva sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden kumppanuus tulisi yhdistää saumattomaksi osaksi jalkautuvaa työtettä ja matalan kynnyksen toimintaa, kuten asukastoimintaa ja yhdyskuntatyötä.

Köyhyystyöryhmä esittää, että kappaleessa 2.2 esitettyä Härmälässä toteutettua tukemisen asumisen toimintamallia tulisi laajentaa yhdessä Tampereen A-killan ja muiden kolmannen sektorin järjestöjen kanssa koko kaupungin alueelle. Lisäksi köyhyystyöryhmä esittää, että tupien aukioloaikoja lisätään esim. Härmälässä ja päihtyneiden päivätoimintakeskuksessa, Huoltsussa.

3.3 Yhteisöllisyyden tukeminen

Tampereella työttömien kohtaamispaikat ovat pitkälti järjestöjen tai seurakuntien ylläpitämiä. Seurakunta järjestää työttömien tai muiden vähävaraisten ruokailuja ympäri kaupunkia ja Tampereen seudun työllistämisyhdistys Etappi ry järjestää päivittäin ruokailua ja toimii kohtaamispaikkana sekä järjestää monipuolista toimintaa. Lisäksi Hervannassa on toiminut vuodesta 1995 Hervannan seudun Työttömät ry. Järjestöiltä puuttuu silti usein edulliset tilat järjestää harrastustoimintaa. Iltaisin ja viikonloppuisin on käyttämättömänä paljon kaupungin toimitiloja, joita kaupunki voisi tarjota työttömille esim. vanhojen vaatteiden korjauspalveluun, mopon korjauspalveluun tai muuhun heitä kiinnostavaan tekemiseen.

Alueellisen sosiaalityön kokemusten pohjalta on löydetty toimintamalleja, joiden käyttöä tulisi jatkaa ja elvyttää. Näiden toimintamallien keskeisenä ytimenä on sosiaalityöntekijä, joka toimii linkkinä palveluiden, asiakkaiden ja sosiaalityön tuella viritettävän asukastoiminnan välillä. Aikuissosiaalityön ja lapsiperheiden sosiaalityön

sosiaalityöntekijällä on tärkeä tehtävä toimintaan motivoinnissa ja toiminnan ohjaamisessa ja koordinoinnissa.

Tampere on ollut edelläkävijä yhdyskuntatyön menetelmän kehittämisessä Hervannassa, sittemmin tämä työmuoto osana kunnallista sosiaalityötä on kadonnut ei vain Tampereella, vaan myös muuallakin Suomessa. Yhteisölähtöinen, jalkautuva työote sopii erityisen hyvin kumppanuuteen järjestötoimijoiden kanssa. Merkittävänä resurssina palvelujen tuottamisessa ovat seurakuntien ja muiden järjestöjen omistamat tilat. Miksi siis sosiaalityöntekijän tai terveydenhoitajan vastaanotto ei voisi esimerkiksi toimia seurakunnan tiloissa niillä alueilla, joilta kunnalliset lähipalvelut ovat kadonneet.

Palveluita kehitettäessä on tärkeää kuulla palveluita käyttävän asiakaskunnan mielipiteitä ja kannanottoja kehitteillä oleviin palveluihin sekä kehittää yhteistyössä heidän kanssaan jo olemassa olevia palveluita. SOS- hanke perusti Tampereelle syyskuussa 2012 asiakasraadin, joka koostuu sosiaalitoimen nykyisistä tai entisistä asiakkaista. Raadissa on kerralla 10-15 kävijää. Asiakasraadin tarkoituksena on keskustella, pohtia ja viedä eteenpäin yhteisesti sovittuja kehittämisideoita Tampereen kaupungin sosiaalityöstä ja palvelujärjestelmästä. Lisäksi asiakasraati pyrkii vaikuttamaan yleisempiin yhteiskunnallisiin epäkohtiin liittyen erityisesti köyhyyteen ja vähävaraisten elämään.

Köyhyystyöryhmä esittää, että kaupunki rakentaa aktiivisesti kumppanuutta sosiaalityön koordinoimana järjestöjen kanssa alueilla tilaamalla yhteisöllistä toimintaa ja resursoimalla toimintaa mm. tarjoamalla kaupungin tiloja yhteisöjen käyttöön sekä edistämällä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia mm. kansalais- ja asiakasraatien kautta.

3.4 Sosiaalinen yritystoiminta lisäämään työllisyyttä

Tampereella toimii kymmenen erilaista sosiaalista yritystä (Työ- ja elinkeinoministeriön tietokanta). Sosiaalinen yritys toimii pääosin samalla tavoin, kuin mikä tahansa muukin

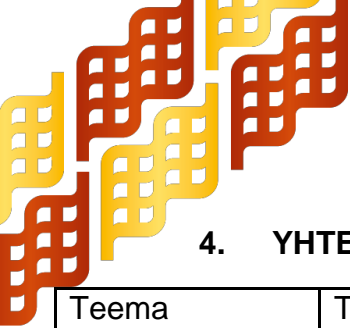
yritys lukuun ottamatta sen harjoittamaa vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien henkilöiden työllistämistoimintaa ja siihen liittyviä tukitoimia. Sosiaaliset yritykset toimivat samoilla markkinoilla ja toimialoilla ja samoja ehtoja noudattaen, kuin muutkin yritykset. Sosiaalisen yrityksen työntekijöistä vähintään 30 prosenttia on vajaakuntoisia tai vajaakuntoisia sekä pitkäaikaistyöttömiä. Vähintään yhden työntekijän on oltava vajaakuntoinen. (Laki sosiaalista yrityksistä 2003). Määräaikaisen työjakson aikana työntekijöiden työelämävalmiuksia parannetaan urasuunnittelun, ohjauksen, työhönvalmennuksen ja koulutuksen avulla siten, että työjakson päätyttyä työntekijöille pyritään löytämään jatkokoulutuspaikka tai pysyvä työpaikka avoimelta sektorilta.

Tampereen kaupunki omistaa yhden sosiaalisen yrityksen, Tampereen Sarka Oy:n. Tampereen Sarka myy avustavia palveluita lähinnä Tampereen kaupungin yksiköille ja yhtiöille. Näitä ovat muun muassa erilaiset toimisto-, lähiavustaja-, lastenohjaaja-, keittiö-, kiinteistönhoito-, rakennus- sekä vahtimestaripalvelut. Palveluista 10 % voidaan myydä myös yksityisille yrityksille ja yhdistyksille. Sosiaalisena yrityksenä Tampereen Sarka ei tavoittele taloudellista voittoa, vaan kaikki resurssit käytetään työllistämiseen. Tampereen Sarka työllistää lähes sata työntekijää ja työllistettävien määrä kasvaa koko ajan. Vuonna 2013 Sarkan kautta avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen pääsi 56 % Sarkassa työsuhteensa päättäneistä.

Köyhyystyöryhmä esittää, että Tampereen kaupungin yksikköjen tulisi käyttää Sarkan tarjoamia palveluja nykyistä huomattavasti enemmän. Sarkan palvelut tarjoavat kaupungin yksiköille mahdollisuuden säästää palkkamenoistaan tilanteissa, joissa kokoaikaisen työntekijän palkkaaminen yksikköön ei ole mahdollista. Yksikkö voi ostaa Sarkalta palveluita vain tarvitsemansa tuntimäärän.

Köyhyystyöryhmä esittää, että Tampereen kaupungin tulisi systemaattisesti ohjata yhteistyökumppaneina ja palvelutuottajina toimivia järjestöjä ja yrityksiä työllistämään vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä tamperelaisia joko suoraan tai sosiaalisten yritysten avulla. Tämä voisi tapahtua sopimusohjauksen keinoin. Tällä tavalla kaupunki säästäisi työllisyydenhoidon kuluissa.

Köyhyystyöryhmä esittää, että elinkeinopolitiikassaan Tampereen kaupungin tulisi systemaattisesti edistää ja tukea sosiaalisen yritystoiminnan syntymistä, kasvua ja kehitystä Tampereella. Tämä voisi tapahtua yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.

4. YHTEENVETO

Teema	Toimenpide
Työttömien ja pienituloisten tukeminen	1. Pilottihanke, jossa aktiivipassia kokeillaan vuosien 2015-2016 välisen ajan. Aktiivipassiin olisivat oikeutettuja pilotin aikana kaikki vähintään 12 kk toimeentulotukea saaneet tamperelaiset.
	2. Lisätään edelleen ehkäisevän toimeentulotuen osuutta suosituksen mukaiseksi (3,3 % kunnan toimeentulotuen määrärahoista) ja edistetään sosiaalisen luototuksen käyttöönottoa, keinoina auttaa asiakkaita taloudellisissa vaikeuksissa.
	3. Parannetaan sosiaalityön mahdollisuuksia paneutua asiakkaiden tilanteisiin ja tähän kuuluvaa asiakassuhteiden rakentamista.
	4. Tampereen kaupungin tulisi käyttää enemmän Sarkan tarjoamia palveluja sekä systemaattisesti ohjata yhteistyökumppaneina ja palvelutuottajina toimivia järjestöjä ja yrityksiä työllistämään vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä tamperelaisia joko suoraan tai sosiaalisten yritysten avulla (esim. sopimusohjauksen keinoin).
	5. Elinkeinopolitiikassaan Tampereen kaupungin tulisi systemaattisesti edistää ja tukea sosiaalisen yritystoiminnan syntymistä, kasvua ja kehitystä Tampereella. Tämä voisi tapahtua yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.
Yhteisöllisyyden tukeminen	6. Härmälässä toteutettua tukemisen asumisen toimintamallia tulisi laajentaa yhdessä Tampereen A-killan ja muiden kolmannen sektorin järjestöjen kanssa koko kaupungin alueelle. Lisäksi köyhyystyöryhmä esittää, että tupien aukioloaikoja lisätään esim. Härmälässä ja päihtyneiden päivätoimintakeskuksessa, Huoltsussa.
	7. Kaupunki rakentaa aktiivisesti kumppanuutta myös sosiaalityön keinoin järjestöjen kanssa, tilaamalla yhteisöllistä toimintaa alueilla ja resursoimalla toimintaa mm. tarjoamalla kaupungin tiloja yhteisöjen käyttöön sekä edistämällä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia mm. kansalais- ja asiakasraatien kautta.

5. LÄHTEET

Akseli. 2013. Tilastollisia tiedonantoja Tampereelta 3/2013.

http://www.tampere.fi/material/attachments/a/6KZmzrJBV/Akseli_3_-2013.pdf

Heponiemi T, Wahlström M, Elovainio M, Sinervo T, Aalto A-M & Keskimäki I. 2008. Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 14/2008.

Kangas, O & Ritakallio, V-M. 1996a. Kuka on köyhä? Tutkimushankkeen lähtökohdat ja tavoitteet. Teoksessa Olli Kangas Veli-Matti Ritakallio (toim.): Kuka on köyhä? Köyhyys 1990-luvun puolivälin Suomessa. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Helsinki.

Katajamäki H. 2010. Uuden paikallisuuden aika. Uusi paikallisuus- hankkeen hankesuunnitelma. Suomen Setlementtiliitto ry.

Koskiahho B. 2014. Kumppanuuden sosiaalipolitiikkaa etsimässä. Setlementtijulkaisuja 32. Tallinna: United Press.

Kuivalainen S. 2013. Toimeentulotuki 2010-luvulla. Tutkimus toimeentulotuen asiakkuudesta ja myöntämiskäytännöistä. Helsinki: THL, Raportti 9/2013.

Laki sosiaalisista yrityksistä. 2003. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20031351>

Pensola T ym. 2004. Ammatit ja kuolleisuus – työllisten ja työttömien ammattiryhmittäinen kuolleisuus 1996–2000. Tilastokeskus.

Pihlaja R & Sandberg S. 2012. Alueellista demokratiaa?

Lähidemokratian toimintamallit Suomen kunnissa. Valtiovarainministeriön julkaisuja, 27/2012.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120917Alueel/Alueellista_demokratiaa.pdf.

Sosiaaliamiehen selvitys. 2013. Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Pälkäneen, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehityksestä vuonna 2013.

http://www.tampere.fi/material/attachments/t/6Nrg52CWc/Tampereen_seutukunnan_sosiaaliamiehen_selvitys_2013.pdf

Sosiaali -ja terveysministeriö. 2014. Toimeentulotuki.

http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/toimeentulotuki

Tampereen kaupunki. 2013. Tampereen kaupunkistrategia 2025. Yhteinen Tampere-näköalojen kaupunki.

http://www.tampere.fi/material/attachments/k/6loZ2as0k/DK_TRE_strategia_suomi_kevyt.pdf

Townsend P. 1979. Poverty in the United Kingdom. A Survey of Household Resources and Standards of Living. Penguin Books, Harmondsworth, London.